

# Integratie van bibliotheek en archief

Ondanks dat zowel in het bibliotheek- als archiefvak het werken met informatie centraal staat, heeft er altijd een vrij strikte scheiding tussen beide vakgebieden bestaan. Onder andere door de huidige technologische ontwikkelingen omtrent DIS-systemen, Internet, Intranet en dergelijke, lijkt hier verandering in te komen. Gebruikers kunnen in toenemende mate vanaf hun werkplek in één systeem naar meerdere soorten informatie zoeken. Hierbij is het nauwelijks meer van belang of deze informatie uit een bibliotheek, archief of andere bron komt. Tegen deze achtergrond organiseerde Posttlianium op 18 december j.l. een bijeenkomst met als thema integratie van bibliotheek en archief. Dat er vanuit ons vak veel interesse bestaat in deze ontwikkeling, bleek wel uit het feit dat ruim 30 leden aan deze avond deelnamen.

Voor deze avond waren vier sprekers uitgenodigd: Theo Thomassen, directeur van de Rijksarchiefschool te Den Haag; Hugo Nierstrasz, docent aan de opleiding IDM (Informatie Dienstverlening en Management) te Amsterdam; Adri van der Kooij, hoofd van de Dienst Documentaire Informatie van het Ministerie van VROM; en Wim Goverde, directeur van WAMCO, een adviesbureau op het gebied van documentaire informatievoorziening. De avond werd voorgezeten door Marco van Maarschalkerwaard.

## Archief-leerroute

Ter introductie gaven Thomassen en Nierstrasz een inleiding over de nieuwe archief-leerroute van de IDM aan de Hogeschool van Amsterdam. Sinds 1995 is de oorspronkelijke eenjarige opleiding tot middelbaar archiefambtenaar van de Rijksarchiefschool geïntegreerd in het IDM-traject. De opleiding tot hoger archiefambtenaar wordt ondergebracht bij de studie Boek en Informa-

tiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Een van de gedachten achter de gezamenlijke opleiding is dat informatietechnologie in steeds grotere mate het beroep bepaald en dat een indeling in bibliotheek of archief steeds minder bruikbaar blijkt. De traditionele opleidingen tot middelbaar- respectievelijk hoger archiefambtenaar blijven nog twee jaar voortbestaan. De Rijksarchiefschool blijft bij beide initiatieven nauw betrokken en zal zich bezig blijven houden met het organiseren van cursussen en opleidingen.

De volledige IDM opleiding inclusief archief-leerroute is als volgt opgebouwd. De student begint met een algemeen basisjaar; in de driejarige hoofdfase volgt de specialisatie. Het tweede jaar bevat zes modules archivistiek, waarmee 15 van het jaarlijkse totaal van 42 studiepunten te behalen zijn. Het derde jaar heeft drie modules archivistiek (6 studiepunten) en het vierde jaar vier modules (13 studiepunten). Het is de be-

doeling dat vanaf het komend collegejaar de archief-leerroute ook in deeltijd wordt aangeboden in de vorm van korte cursussen. Het zal voor oud BDI-ers/BDA-ers ook mogelijk worden om de archivistiek-modules te volgen. De kosten zullen rond de f 150,- per studiepunt bedragen.

Natuurlijk zijn er ook nog beperkingen aan de nieuwe opleiding. Vooral nog is de officiële archivarisaantekening onlosmakelijk verbonden met het IDM-diploma. Dat betekent dat een oud BDI-er of BDA-er eigenlijk het hele vierjarige IDM-traject zal moeten doorlopen om een officieel diploma te verkrijgen. Voor de losse onderdelen kan men wel certificaten behalen. Oud-BDI-ers/BDA-ers kunnen natuurlijk wel voor veel, niet-archief gerelateerde IDM-onderdelen vrijstelling krijgen. Daarnaast is de marketing van de opleiding op dit moment nog erg moeilijk, omdat het een beroepsbeeld biedt dat nog niet bestaat. Vooral de traditionele archivaris kan zichzelf moeilijk herkennen in een meer algemeen beroep van informatiespecialist/-deskundige.

## Integratie op grote en kleine schaal

Van der Kooij schetste de situatie bij het Ministerie van VROM, waar bij de Dienst Documentaire Informatie al een aantal jaar een geïntegreerd informatiesysteem gebruikt wordt, waarin lopend onderzoek, dossiers, artikelen en boeken tesamen worden ontsloten. De integratie van de voormalige BIDOC en het semi-statische archief vond plaats in het kader van een veranderingsprogramma bij het Ministerie. In het kader van dit programma werd onder andere uitgegaan van een bedrijfsmatige opzet en het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening. Een geïntegreerde afdeling Documentaire Informatie zou hieraan een bijdrage kunnen leveren.

Het plan van aanpak om tot een geïntegreerde aanpak te komen, bestond uit de volgende fasen:

- oriëntatie
- gesprekken
- literatuuronderzoek
- projectplan
- pilot
- de uiteindelijke bestandsbouw

Voor de bestandsbouw werd de ontsluiting aangepast aan die van de BI-DOC. Bij de ontsluiting wordt nu ook gebruik gemaakt van de VROM-the-saurus. Voor de opslag wordt gebruik gemaakt van Tinlib/Tinarch; de retrieval is gebaseerd op Topic. Voor de medewerkers van VROM is het bestand raadpleegbaar via het netwerk. Voor externe gebruikers is het bestand toegankelijk via de CD-ROM Informatierijk.

Goverde, de laatste spreker, komt in zijn advieswerk in toenemende mate de wenselijkheid tegen van geïntegreerde informatiesystemen. Hij sprak vooral uit ervaringen bij kleinere instituten en gemeenten. Ook benadrukte hij de opkomst van het Internet en de plaats die dit medium zou moeten krijgen in de bestaande informatiesystemen.

De huidige technologische ontwikkelingen brengen echter ook minder gunstige ontwikkelingen met zich mee. Door het toenemende gebruik van e-mail, dreigt een 'gat in het geheugen' te ontstaan. Over het algemeen wordt correspondentie via e-mail niet ontsloten, waardoor bijvoorbeeld de historie van projecten zoek kan raken.

Aanwezig in de zaal was ook de heer Van de Walle van het NBBI Projectbureau voor Informatiemanagement, dat onlangs een onderzoek uitvoerde naar de integratie van bibliotheken en archieven. Hij verwees naar drie gouvernementele programma's, die meer aandacht aan integratie van bibliotheek en archief besteden:

1. Het 'Libraries programme' van de EG, dat tot die heeft het archief meer te betrekken in bibliotheekprojecten en zgn. 'Memory institutions' te creëren.
2. Het 'E-Lib programme' van de Britse regering, dat zich bezig houdt met de opzet van digitale archieven bij UB,s, SB's en OB,s.
3. Het 'Ancestrol D-Lib programme'; het programma bedacht door AI

Gore met als doel het uitwisselen van diverse typen informatie aan de hand van speciale standaarden.

Uit de zaal kwam de vraag hoe integratie het best tot stand kan komen. Dit is een vraag niet niet eenvoudig te beantwoorden blijkt. Het is enerzijds een opleidingskwestie; er moet begonnen worden met de verandering van bestaande opleidingen. Er moet echter ook nagegaan worden of er wel een meerwaarde voor de organisatie bestaat; een niet-geïntegreerd systeem hoeft niet in alle gevallen te betekenen dat de organisatie achterloopt of inefficiënt werkt. Het belangrijkste blijft dat de gebruiker de juist informatie krijgt aangeboden; waar deze informatie uiteindelijk vandaan komt is minder belangrijk. Voor wat betreft het toekomstige beroepsbeeld, zal er een informatiedeskundige ontstaan met een totaal-overzicht van diverse informatiebronnen, met daarnaast een specialisatie in een of meerdere types bronnen.

*Jacqueline Belder*